פנינים, עובדות ופסקים ממשנתו של רבינו הגדול גאון ישראל ותפארתו מרן רבי **דב הכהן קוק** שליט"א

עיני הכהן

פרשת ויצא התשפ"ז ◆ 46

תורת הכהן

מחידושי רבינו על הפרשה

מעלת ישראל המתגלית בסולם יעקב אבינו

למה צריכים המלאכים סולם?

ארבעה עולמות רוחניים יש: אצילות, בריאה, יצירה ועשיה. המלאכים באים מעולם היצירה, ואילו נשמתו של איש ישראל באה מעולם הבריאה, שהוא גבוה יותר. נמצא שיהודי המצליח לגלות את נשמתו ולהתחבר אליה, זוכה לדבר גבוה יותר מגילוי אליהו, שהרי אף אליהו הנביא מלאך הוא, ושורשו בעולם היצירה.

על פי הקדמה זו יתבאר חלומו של יעקב אבינו: "והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה והנה מלאכי אלקים עלים וירדים בו" (בראשית כח, יב). ולכאורה תמוה, הלא המלאכים פורשי כנפים הם, ומה להם ולסולם? אלא שבזה נתגלה, שאף המלאכים צריכים סולם. אף שבעולם הזה אין האמת ניכרת, ונראה כאילו המלאך גבוה ממדרגתו של יהודי, האמת היא שכל עלייתו של המלאך תלויה בעבודתם של ישראל, בני יעקב אבינו, הם המתחזקים אפילו מתוך מצב של "מצב ארצה", בנסיונות העולם הזה, ושואפים תמיד לעלות ולהתחזק, עד ש"ראשו מגיע השמימה".

ומעלה זו של ישראל, שאינם נשרפים אף במקום הנמוך ביותר, נתגלתה כבר במראה הסנה, שם אמר משה רבינו: "אסרה נא ואראה את המראה הגדל הזה מדוע לא יבער הסנה" (שמות ג, ג). ומתבאר, שמשה רבינו שאל: היאך יתכן שלא 'נשרפו' ישראל באש התאוה של מצרים? והשיב לו הקב"ה: "עמו אנכי בצרה" (תהלים צא, טו). בכל יהודי יש חלק ממני, חלק אלוק ממעל, והוא המחזיק כל יהודי ויהודי שלא ישרף באש התאוה, אפילו במקום שתאות מצרים גוברת בו. ולכן אף ממקום רחוק יכול כל יהודי להתרומם עד אין קץ.

הבגד שמרגיש בלשון הרע

קדושה זו שבכל יהודי ניכרת אפילו בבגדיו, וענין זה מתגלה לנו בדין 'צרעת הבגדים'. כאשר יהודי מדבר, חס ושלום, לשון הרע, אפילו דיבור קטן, ואפילו בקריצה קלה, מיד הבגד שלו קולט זאת, והבגד נטמא. ולעומת זאת, גוי שידבר לשון הרע, לא יקלוט הבגד שלו מאומה. מכאן ניכרת הקדושה הגדולה שיש בכל יהודי, עד כדי כך שהבגד עצמו מגיב אפילו לפגם קטן הצריך תיקון.

של מי הכבוד הזה?

בצאת יעקב מבית לבן נאמר: "ויפרץ האיש מאד מאד ויהי לו צאן רבות ושפחות ועבדים וגמלים וחמרים" (ל, מג). ויעקב הכיר הכרה ברורה ומוחשית, שהכל מאבינו שבשמים, וממנו נעשה הכל. אך בני לבן טענו: "לקח יעקב את כל אשר לאבינו ומאשר לאבינו עשה את כל הכבד הזה" (לא, א). אולם האמת היא שלא לקח יעקב מלבן מאומה, אלא את מה שהכין לו הקב"ה. שהרי כל מה שברא הקב"ה במעשה בראשית, הכל בשביל ישראל בניו, שנקראו 'ראשית'.

ספר תורה בדמות אדם

ולא רק העולם כולו נברא בשביל ישראל, אלא אף גופו של יהודי קדוש בעצמו. גופו של כל אחד מישראל נחשב כספר תורה, ולכן בפטירת כל אחד מישראל חייבים בקריעה, כדין ספר תורה שנשרף. וכשם שבתורה יש רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, כך בגוף האדם יש רמ"ח איברים ושס"ה גידים. וכמו שבספר תורה יש פרשיות פתוחות וסתומות, והדבר מעכב בכשרותו, כך בגוף האדם יש "נקבים נקבים חלולים חלולים", שאם יסתם אחד מהם או יפתח אחד מהם, אי אפשר להתקיים אפילו שעה אחת.

אלף פעמים - בדיוק כמו שאתם

אדם הראשון זכה למדרגת ה"אלף", וכך היו מתחילה ימי שנותיו, אלף שנה, לולא נתן שבעים שנה לדוד המלך. ויותר מ"אלף" זה רק מלאך. ובפרשתנו נולד יוסף, ונקרא שמו על שם "יוסף ה' לי בן אחר" (ל, כד). וזוהי גדולתו של יוסף הצדיק, שרצה וביקש שכל יהודי יגיע למדרגה גבוהה כאדם הראשון. וזהו שנאמר: "ה' אלקי אבותכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים" (דברים א, יא). "ככם" - במצב שלכם, כמו שאתם, תהיו בבחינת "אלף פעמים", במדרגת אדם הראשון.

יהי רצון שנזכה לגלות את מעלתנו האמיתית, ולעלות בסולם מן הארץ עד השמים, ונזכה לגאולה שלמה במהרה בימינו, אמן.

מדור זה הוא מתוך כתביו של תלמידו ר' דוד שדה שליט"א שיו"ל בקרוב ע"י מכון עיני הכהן

מי שלא מסתכל בספרים על גוף האדם

פעם אמר רבינו שליט"א דברים נוקבים על ההתבוננות בגוף האדם, שנברא מן העפר: מי שאינו מסתכל בספר על פלאי גוף האדם, ואינו הולך לראות איך פועלים הלב והריאות, הוא כפוי טובה כלפי הקב"ה. ולדעתי, ההתבוננות בספרים הללו קודמת להתבוננות ברשב"א על הסוגיא, כי אחרי האמונה שמקבלים מהספרים הללו, לומדים את הרשב"א כמו יהודי כשר.

כשאמר רבינו את הדברים בשיעור לאברכים, אמר לו אחד מהם: מעולם לא שמענו בעולם התורה שמעודדים לעיין בספרים כאלה, והדברים מחודשים. וכי עד כדי כך חמור הדבר, שיקרא אדם כזה כפוי טובה כלפי הקב"ה?

מתי לא יצעק עליו רבינו?

והשיב רבינו: אם יאמר לי שיש לו יראת שמים גדולה מאד, ואף בלי לעיין בספר על גוף האדם הוא מבין שכשהוא אוכל זו תחיית המתים, ומתייחס כך לאכילה בכובד ראש, גם אז אומר לו שהוא 'כפוי טובה' במה שאינו מסתכל לדעת מה נעשה בגופו, אבל לא אצעק עליו. שהרי ברור שבכל אכילה יש תחיית המתים בפועל: האוכל מתברר בירור אחר בירור בגוף, והחלק המזוכך נהפך לדם, "והדם הוא הנפש".

הדג השלם שרבינו אינו יכול לאכול הזכירו לפני רבינו שליט"א את מה ששמעו מפיו על החוזה מלובלין זיע"א, שהיה על סף עלפון בשעה שהכניס מאכל לפיו, מגודל ההתפעלות ממה שעתיד להיות בגופו בשעת העיכול, שזו תחיית המתים כפשוטו. ואמר רבינו: בכונה לא הזכרתי זאת. זה עבר לי בראש ולא אמרתי, ועכשיו אני מתחיל לפחד יותר.

ועוד הזכירו מה שאמר פעם, שאינו יכול לאכול דג שלם בצורתו, כנהוג בכמה מקומות, ולכן הוא מבקש תמיד קציצות דגים. וביאר אז, שכאשר הוא רואה את הדג המת בצורתו המקורית, אוחז אותו פחד נורא מהמחשבה איך הדבר המת הזה נכנס לגופו ונהפך להיות "דם הוא הנפש", וזו ממש תחיית המתים. ואמנם גם בקציצה יש מחשבה זו, אך שם אפשר לאכול ברוגע. ואמר רבינו בענות קדשו: זה עוד כלום.

האורח שהבעל שם טוב לא הצליח להשביע

והוסיף רבינו: קראתי בספר על הרה"ק רבי יצחק מדרוהוביטש זיע"א, אביו של הרה"ק המגיד מזלאטשוב, אשר ביקש ממנו הבעש"ט להתארח אצלו בשבת, ורבי יצחק אמר לבעש"ט מראש שלא יצליח להכין לו די אוכל. הבעש"ט הכין מאכלים מרובים, והכל נגמר. אמר הבעש"ט: "הכנתי מאכלים לא עבור בן אדם, אלא עבור מלאך, אבל לא עבור שרפים". וכתוב שם, שרבי יצחק היה מציב לפניו טס שכתוב בו שם הוי"ה בכוונות מיוחדות, ומסתכל בו ואוכל בלי כל שיעור. וכשהיה מסלק את הטס, לא היה שייך אצלו לאכול כלל.

[א.ה. המעשה מובא בספר "צמח דוד" (פרשת שלח), ושם מסיים שבשעה שסילק את הטס הראה רבי יצחק לבעש"ט איך כל המאכלים נשרפים כעולה על המזבח, ובפועל לא אכל אלא כזית.]

ברכת המזון של שלוש דקות

ומי שמתייחס כך לאכילה, כמו רבי יצחק, חבירו של הבעש"ט, לא אצעק עליו על שאינו מסתכל בספר על גוף האדם. אבל אם אינו כזה, אצעק עליו. אם הוא מברך ברכת המזון כמו הרבי מאמשינוב שליט"א, שמברך חצי שעה רצופה, או כמו הרב החסיד מהרי"ח סופר זיע"א בעל "כף החיים", שלפעמים היה מברך שעה ארוכה, כפי שהעיד עליו מרן הגרב"צ אבא שאול זיע"א, אניח לו. אבל אם ברכת המזון שלו היא שלוש או ארבע דקות, כמוני, אומר לו שהוא כפוי טובה במה שאינו מתבונן בספרים הנוראים הללו על תהלוכות גוף האדם.

אשרי מי שזוכה להתבונן בפלאי הבורא שבגופו, ולהודות עליהם בכל אכילה ובכל ברכה.

נתרם לזכות ולבריאות הגוף והנפש של שרה אפרת בת רחל שתזכה לרוב שפע וברכה. בהוקרה, כל הילדים

החומר במדור זה הוא מהמאגר התורני 'עץ חיים' הנכתב על ידי הרה"ג יקותיאל אוהב ציון שליט"א וסודר על ידי מכון "עיני כהן"
בראשות חתנא דבי נשיאה רבי רפאל קוק שליט"א. ניתן להצטרף לרשימת תפוצה ותגובות למערכת בכתובת מייל: ahravkuk@gmail.com
ניתן להאזין לשיעורים וחיזוקים מתורת רבינו שליט"א בקו 'מתוק מדבש' 0772638638 ומארה"ב: 15189881342